

Memorandwm Esboniadol ar gyfer Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 5) (Cymru) 2020

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan Lywodraeth Cymru ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 5) (Cymru) 2020.

Mark Drakeford
Y Prif Weinidog

18 Rhagfyr 2020

1. Disgrifiad

Mae'r Rheoliadau hyn yn gosod y cyfyngiadau a'r gofynion sy'n angenrheidiol i ddiogelu rhag y risgiau i iechyd y cyhoedd sy'n deillio o'r coronafeirws, ac maent yn dirymu'r Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 4) (Cymru) 2020 presennol.

2. Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Gwneir y Rheoliadau hyn o dan y weithdrefn frys a amlinellir yn adran 45R o Ddeddf Iechyd y Cyhoedd (Rheoli Clefydau) 1984 (p. 22) ("Deddf 1984"). Caiff y Rheoliadau eu gwneud heb fod drafft wedi'i osod gerbron y Senedd a'i gymeradwyo ganddi. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn, oherwydd brys, ei bod yn angenrheidiol gwneud y Rheoliadau heb i drafft gael ei osod a'i gymeradwyo fel y gellir gweithredu mesurau iechyd y cyhoedd er mwyn ymateb yn gyflym i'r bygythiad a berir i iechyd pobl gan y coronafeirws. Mae Gweinidogion Cymru o'r farn bod y cyfyngiadau a'r gofynion sydd wedi'u nodi yn y Rheoliadau hyn yn angenrheidiol ac yn gymesur fel ymateb iechyd y cyhoedd i'r bygythiad presennol a achosir gan y coronafeirws.

Y Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol

Er bod Rheoliadau yn cyffwrdd â hawliau unigol o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a Siarter Hawliau Sylfaenol Ewrop, mae'r Llywodraeth o'r farn bod modd eu cyfiawnhau er mwyn atal lledaenu clefydau heintus a/neu bod hawl i wneud yr ymyriad ar y sail ei fod yn ceisio cyflawni nod dilys, sef diogelu iechyd y cyhoedd. Mae'r Llywodraeth o'r farn hefyd eu bod yn gymesur.

Mae Erthygl 5 (yr hawl i ryddid), Erthygl 8 (yr hawl i barch at fywyd preifat a theuluol), Erthygl 9 (rhyddid meddwl, cydwybod a chrefydd), Erthygl 11 (rhyddid i ymgynnull a chymdeithasu) ac Erthygl 1 o'r Protocol Cyntaf (diogelu eiddo) yn cael eu cyffwrdd gan y Rheoliadau hyn.

Mae pob un o'r rhain yn hawliau amodol, sy'n caniatáu i Weinidogion Cymru ymyrryd ag arfer yr hawliau os oes angen gwneud hynny mewn cymdeithas ddemocrataidd er budd diogelwch y cyhoedd neu er mwyn diogelu iechyd. Rhaid cyfiawnhau'r holl gyfyngiadau a gofynion o'r fath ar y sail eu bod y nod cyfreithlon, sef diogelu iechyd y cyhoedd a'u bod yn gymesur. Hefyd, mae angen cydbwysu unrhyw ymyrraeth â'r hawliau hyn â rhwymedigaethau cadarnhaol y Wladwriaeth o dan Erthygl 2 (yr hawl i fywyd). Mae gweithredu cyfyngiadau a gofynion newydd o dan y Rheoliadau hyn yn ymateb cymesur i ledaeniad cynyddol y coronafeirws. Mae'n cydbwysu'r angen i gynnal ymateb priodol i'r bygythiad a achosir gan y coronafeirws yn erbyn hawliau unigolion a busnesau, mewn modd sy'n parhau'n gymesur â'r angen i leihau cyfradd trosglwyddo'r coronafeirws, gan ystyried y dystiolaeth wyddonol.

3. Y cefndir deddfwriaethol

Mae'r Rheoliadau'n cael eu gwneud o dan adrannau 45B, 45C(1) a (3), 45F(2) a 45P o Ddeddf 1984.

Mae Deddf a Rheoliadau 1984 a wneir oddi tani yn darparu fframwaith deddfwriaethol ar gyfer diogelu iechyd yng Nghymru a Lloegr. Mewnosodwyd Rhan 2A o Ddeddf 1984 gan Ddeddf Iechyd a Gofal Cymdeithasol 2008, ac mae'n darparu sail gyfreithiol i ddiogelu'r cyhoedd rhag bygythiadau sy'n deillio o glefydau heintus.

Mae adran 45C o Ddeddf 1984 yn rhoi pŵer i'r Gweinidog priodol wneud rheoliadau er mwyn atal, diogelu rhag, rheoli neu ddarparu ymateb iechyd y cyhoedd i nifer yr achosion o haint neu halogiad, neu ei ledaeniad. Mae'n cynnwys pwerau i osod cyfyngiadau neu ofynion ar bersonau, pethau neu fangreoedd neu mewn perthynas â phersonau os bydd bygythiad i iechyd y cyhoedd, neu er mwyn ymateb iddo. Mae adran 45F yn galluogi gwneud darpariaeth atodol gan gynnwys darpariaeth ar gyfer gorfodi cyfyngiadau a gofynion a osodir o dan y Rheoliadau a chreu tramgwyddau.

Rhoddir y swyddogaethau o dan yr adrannau hyn "the appropriate Minister" ("y Gweinidog priodol"). O dan adran 45T(6) o Ddeddf 1984 y Gweinidog priodol, mewn perthynas â Chymru, yw Gweinidogion Cymru.

4. Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

Mae'r Rheoliadau hyn, y cyfeirir atynt wedi hyn fel "Rheoliadau Rhif 5" yn cael eu gwneud mewn ymateb i'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd sy'n cael ei achosi gan nifer achosion a lledaeniad y coronafeirws syndrom anadlol aciwt difrifol 2 (SARS-CoV-2) sy'n achosi'r clefyd a elwir yn COVID-19 neu'r "coronafeirws".

Mae'r Rheoliadau Diogelu Iechyd (Cyfyngiadau Coronafeirws) (Rhif 4) (Cymru) 2020 presennol yn gosod y cyfyngiadau a'r gofynion angenrheidiol a oedd yn angenrheidiol ar ôl y cyfnod atal byr rhwng 23 Hydref ac 8 Tachwedd. Bydd Rheoliadau Rhif 5 yn dirymu'r Rheoliadau presennol a byddant yn:

- a) nodi'r cyfyngiadau a gofynion a fydd yn gymwys i bedair Lefel Rhybudd wahanol gan bennu'r Lefelau Rhybudd sy'n gymwys fel y'u nodir yn y [Cynllun Rheoli'r Coronafeirws](#) sydd wedi'i ddiweddarau
- b) symud Cymru i Lefel Rhybudd 4 ar Ddydd Nadolig oherwydd nifer uchel yr achosion o Covid-19 yng Nghymru
- c) darparu ar gyfer diwygio'r Rheoliadau dros dro ar gyfer cyfnod y Nadolig (rhwng 23 a 27 Rhagfyr), ond cyfyngu ar nifer yr aelwydydd a gaiff ffurfio aelwyd estynedig yn ystod y cyfnod hwn i ddwy (ynghyd ag un aelwyd sy'n cynnwys un oedolyn);
- d) cynyddu'r hysbysiad cosb benodedig cychwynnol ar gyfer y rhai sy'n trefnu digwyddiadau megis partïon tŷ lle mae mwy na 15 o bobl yn ymgynnull o dan do neu 30 yn yr awyr agored, o £200 i £500;

Mae'r Rheoliadau yn darparu hefyd ar gyfer gorfodi'r gofynion a'r cyfyngiadau hyn.

Mae'r Rheoliadau'n nodi'r cyfyngiadau a'r gofynion sy'n gymwys o dan bedair Lefel Rhybudd wahanol, yn unol â'r mesurau y mae'r Llywodraeth yn eu rhoi ar waith i reoli lledaeniad y feirws a diogelu iechyd pobl, yn dibynnu ar sefyllfa'r coronafeirws ledled Cymru a dangosyddion allweddol eraill. Mae Cynllun Rheoli'r Coronafeirws yn nodi sut a phryd y bydd symud rhwng y Lefelau Rhybudd hyn ar gyfer Cymru neu ardaloedd yng Nghymru, fel y bo'n berthnasol. Nod y dull hwn yw rhoi mwy o sicrwydd i bobl a busnesau ledled Cymru ynghylch pa gyfyngiadau cyfreithiol sydd ar waith, yn dibynnu ar lefel y risg, gan eu helpu i gynllunio ar gyfer y dyfodol. Darperir y dystiolaeth wyddonol a ddefnyddiwyd i asesu'r risgiau i iechyd y cyhoedd gan [Gell Cyngor Technegol](#) Llywodraeth Cymru ac mae ar gael ar wefan llyw.cymru. Mae'r papur briffio diweddaraf, dyddiedig 11 Rhagfyr, yn nodi difrifoldeb y sefyllfa o ran iechyd y cyhoedd.

Mae'r Prif Swyddog Meddygol yn argymhell mai ymateb rhesymol i'r sefyllfa o ran iechyd y cyhoedd yw bod Cymru'n symud i Lefel Rhybudd 4 a bod nifer yr aelwydydd sy'n cael cytuno i ffurfio aelwyd estynedig dros gyfnod y Nadolig yn cael ei leihau.

I gydnabod hyn, mae Gweinidogion Cymru wedi penderfynu y dylai Cymru symud i Lefel Rhybudd 4 am 6.00 p.m. ar 25 Rhagfyr a chyfyngu ar nifer yr aelwydydd sy'n cael cyfarfod dros gyfnod y Nadolig (23-27 Rhagfyr) i ddwy yn lle tair fel y cytunwyd gan bedair Llywodraeth y DU.

Bwriad y Rheoliadau hyn yw atal marwolaethau uniongyrchol oherwydd COVID-19 a marwolaethau sy'n gysylltiedig â'r ffaith nad yw gwasanaethau'r GIG ar gael o ganlyniad i drosglwyddiad eang y feirws yn y gymuned.

Mae Rhan 1 o'r Rheoliadau yn darparu bod y darpariaethau newydd yn dod i rym ddechrau dydd Llun 21 Rhagfyr (ac eithrio Rhan 6 (darparu addysg ysgol). Fel yn achos y Rheoliadau Cyfyngiadau Coronafeirws cynharach, mae gofyniad statudol i adolygu'r Rheoliadau, sy'n golygu bod rhaid eu hadolygu erbyn 7 Ionawr 2021 ac o leiaf bob 21 diwrnod ar ôl hynny. Daw'r Rheoliadau i ben ddiwedd y dydd ar 31 Mawrth 2021 oni bai eu bod yn cael eu dirymu cyn hynny.

Mae Rhan 2 o'r Rheoliadau yn gwneud darpariaeth ar gyfer y gwahanol gyfyngiadau sy'n gymwys mewn perthynas â phobl sy'n ymgynnull neu'n teithio, yn trefnu digwyddiadau ac yn defnyddio mangre sydd fel arfer yn agored i'r cyhoedd, yn dibynnu ar y "Lefel Rhybudd" sy'n gymwys. Mae'r lefelau hyn yn seiliedig ar yr hyn y mae Gweinidogion Cymru yn ei ystyried yn ymateb priodol a chymesur i nifer yr achosion o'r coronafeirws a'i ledaeniad. Nodir y cyfyngiadau a'r gofynion sy'n benodol i Lefelau Rhybudd 1 i 4 yn Atodlenni 1 i 4 yn y drefn honno. Mae Rhan 2 ac Atodlen 5 hefyd yn nodi pa Lefel Rhybudd sy'n gymwys i ardal. Gall "ardal" fod yn rhan o Gymru neu'n Gymru gyfan, sy'n golygu y gall yr un radd o gyfyngiadau fod yn gymwys ledled Cymru neu gallant fod yn wahanol ar sail ranbarthol neu leol. Pan fydd y cyfyngiadau llymaf ar **Lefel Rhybudd 4** yn gymwys i ardal:

- mae gofyniad cyffredinol i aros gartref a peidio â theithio;
- mae'n ofynnol cau'r rhan fwyaf o safleoedd sydd fel arfer yn agored i'r cyhoedd.

Fel eithriad, mae Rhan 2 ac Atodlen 6 yn gwneud darpariaeth benodol sy'n addasu'r cyfyngiadau sy'n ymwneud ag aelwydydd estynedig (a theithio i gwrdd ag aelodau o aelwyd estynedig) am y cyfnod rhwng 23 a 27 Rhagfyr 2020 (gyda diwrnod ychwanegol yn cael ei ganiatáu cyn ac ar ôl y cyfnod hwn yn achos pobl sy'n teithio i Ogledd Iwerddon ac oddi yno). Bydd hyn yn caniatáu i ddwy aelwyd ddod at ei gilydd i ffurfio swigod unigryw. O ystyried y penderfyniad i symud i Lefel Rhybudd 4 ar 25 Rhagfyr, mae'r rhan hon hefyd yn darparu i letyau gwyliau allu aros ar agor tan ddiwedd cyfnod y Nadolig (gan y byddai'n rhaid iddynt gau fel arall o dan Lefel Rhybudd 4).

Mae **Rhannau 3 i 5** yn gosod cyfyngiadau a gofynion pellach sy'n gymwys yn gyffredinol ar bob Lefel Rhybudd ac sy'n cynnal y darpariaethau blaenorol ar orchuddion wyneb ac ar fesurau rhesymol. Mae'r cyfyngiadau a'r gofynion hyn yn gymwysl waeth beth fo'r Lefel Rhybudd sydd mewn grym ar unrhyw adeg benodol.

Mae **Rhan 3** yn gosod gofynion ar bobl sydd wedi profi'n bositif am y coronafeirws a'r rhai a hysbyswyd gan swyddogion olrhain cyswllt eu bod wedi bod mewn cysylltiad agos â rhywun sydd â coronafeirws a bod gofyn iddynt hunanynsu.

Mae **Rhan 4** yn cadw'r gofyniad i'r rhai sy'n gyfrifol am fangre reoleiddiedig ac i waith a wneir mewn mangre gymryd pob cam rhesymol er mwyn lleihau'r risg o ddod i gysylltiad â'r coronafeirws neu ei ledaenu.

Mae **Rhan 5** yn darparu bod yn rhaid gwisgo gorchuddion wyneb ar drafndiaeth gyhoeddus, gan gynnwys tacsis, ac mewn mannau penodol o dan do, yn amodol ar esemptiadau ac eithriadau a restrir.

Mae **Rhan 6** yn darparu i awdurdodau lleol sicrhau y caiff addysg ysgol ei darparu i blant sy'n agored i niwed a phlant gweithwyr allweddol pan fydd ysgolion ar gau

Mae **Rhan 7** yn ymwneud â gorfodi'r cyfyngiadau a'r gofynion.

Mae **Rhan 8** yn gwneud darpariaeth ynghylch tramgwyddau a chosbau.

Mae **Rhan 9** yn cynnwys termau diffiniedig (rheoliad 57), yn dirymu Rheoliadau blaenorol ac yn gwneud diwygiad canlyniadol.

5. Ymgynghori

O ystyried y bygythiad difrifol ac uniongyrchol sy'n deillio o'r coronafeirws a'r angen am ymateb iechyd cyhoeddus brys, nid oes ymgynghoriad cyhoeddus wedi'i gynnal mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn.

Wrth benderfynu a oedd angen y cyfyngiadau a'r gofynion a nodir yn y Rheoliadau hyn, a phennu manylion y cyfyngiadau a'r gofynion hynny, rwyf i, ynghyd â Gweinidogion a swyddogion eraill Llywodraeth Cymru, wedi cynnal trafodaethau gyda sectorau a rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys arweinwyr llywodraeth leol a busnesau ac undebau llafur yng Nghymru ac rydym yn parhau i wneud hynny. Yn fy natganiad i'r Aelodau ar 16 Rhagfyr, cyhoeddais fwriad Llywodraeth Cymru i gyflwyno'r newidiadau a gyflawnir drwy'r Rheoliadau hyn, a chafwyd cyhoeddusrwydd eang i hynny wedyn.

6. Asesiad Effaith Rheoleiddiol ac asesiadau effaith eraill

Nid oes asesiad effaith rheoleiddiol wedi'i lunio mewn perthynas â'r Rheoliadau hyn oherwydd bod angen eu rhoi ar waith ar frys i fynd i'r afael â'r bygythiad difrifol ac uniongyrchol i iechyd y cyhoedd.

Lluniwyd asesiad effaith integredig cryno a chaiff ei gyhoeddi ar wefan llyw.cymru
<https://llyw.cymru/asesiadau-o-effaith-coronafeirws>